

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Maskulinitetens roll i den psykiska ohälsan bland manliga elever

- En kvalitativ studie ur ett skolkuratorperspektiv

Arbina Krasniqi
Alda Karadolami

Kandidatuppsats

VT18

Examinator: Anna Rypi

Handledare: Mikael Sandgren

Abstract

Authors: Alda Karadolami och Arbina Krasniqi

Title: Masculinities role in the mental illness among male students - a qualitative study from a school counsellor's perspective

Supervisor: Mikael Sandgren

The aim of the study was to understand how school counsellors speak about masculinity in relation to male student's mental health. Seven qualitative interviews were held at seven different high schools with seven different counsellors. The interview questions were based on themes relevant to our study. The themes were; Profession, masculinity, mental health and the tendencies to seek help. The analysis was based on Connell's theory of masculinity and former research in our study. The study shows that societal norms have an impact on male students and their tendencies to seek help. The understanding of masculinity in relation to mental health is an important part of a school counsellors work. Furthermore, the result concludes that there are differences in the way school counsellors' approach male students in contrast to female student. This is due to the fact that male students have a more difficulties expressing their emotions.

Keywords: Masculinity, male students, mental health, social work

Förord

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till våra respondenter som har ställt upp i vår studie. Vi vill även tacka våra nära och kära som funnits där för oss under denna intensiva period. Avslutningsvis vill vi tacka varandra så hjärtligt för ett gott samarbete och en lärorik tid.

Innehållsförteckning

1 Problemformulering	5
1.1 Syfte.....	6
1.2 Frågeställningar.....	7
2 Kunskapsläget	7
2.1 Psykisk ohälsa	7
2.2 Maskulinitet.....	8
2.2.1 Könsnormativ maskulinitet	8
2.2.2 Icke-könsnormativ maskulinitet.....	9
2.3 Hjälpbenägenhet	9
2.4 Profession.....	10
3 Teori	11
3.1 Maskulinitetsteori	11
4 Metod	12
4.1 Intervjuer	13
4.2 Urval.....	14
4.3 Förståelse.....	15
4.4 Metodens tillförlitlighet.....	16
4.5 Bearbetning och analys	18
4.6 Kodning.....	18
4.7 Arbetsfördelningen	19
4.8 Etiska överväganden.....	19
5 Analys	21
5.1 Skolkuratorns profession	22
5.2 Psykisk ohälsa	25
5.2.1 Psykisk ohälsa bland unga män.....	26
5.3 Hjälpbenägenhet	28
5.4 Maskulinitet.....	31
6 Resultat	36
6.1 Hur beskriver skolkuratorer sin professionella roll i förhållande till manliga elevers psykiska ohälsa?	36
6.2 Hur talar skolkuratorer om maskulinitet i förhållande till manliga elevers psykiska ohälsa?	37
6.3 På vilket sätt beskriver skolkuratorer manliga elevers benägenhet att söka hjälp?.....	38
7 Slutdiskussion	39
8 Källförteckning	41
9 Bilagor	43
9.1 Bilaga 1	43
9.2 Bilaga 2.....	44

1 Problemformulering

Eva Randell skriver i sin avhandling att Sverige numera ligger på plats åtta av 42 länder på listan gällande högsta förekomsten av psykisk ohälsa (2016:1). Psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna ökar i större utsträckning i Sverige jämfört med resterande nordiska länder (Socialstyrelsen, 2016:8). Bland barn i åldern 10 - 17 år har psykisk ohälsa ökat med 100 procent på tio år och för unga vuxna 18 - 24 år är ökningen närmare 70 procent. Ökningen berör såväl diagnostiserade psykiska sjukdomar som självrapporterade psykiska besvär men anledning till varför ökning skett är oklar. År 2016 är det 45 300 unga pojkar och 34 200 unga flickor i åldern 10 - 17 som har någon form av psykisk ohälsa. I åldersgruppen 18 - 24 år är det 47 200 unga män och 63 400 unga kvinnor som har psykisk ohälsa (Socialstyrelsen, 2016:9).

Unga flickor och pojkar lever och utvecklas i en social kontext i ömsesidiga interaktioner med andra och i interaktion med varierande miljöfaktorer. Därav växer unga individer upp omgivna av familj, vänner, grupper, skolor, kulturella och sociala influenser vilket påverkar hälsa och välmående (Randell, 2016:5). För dessa ungdomar är skolan en betydelsefull miljö där de formar känsloregler vilket innefattar beteende och vilka känslor som anses rätta att uppvisa (Randell, 2016:15). Sedan födsel är vi omgivna av sociala och kulturella skillnader mellan könen, vilket är grundligt inbäddat i vårt samhälle, våra handlingar och sinnen, någonting som vi sällan ifrågasätter. Dessutom är ungdomar aktivt engagerade i konstruktionen av genus gällande maskulinitet och femininitet (Randell, 2016:15).

Maskulinitet kan definieras som en uppsättning gemensamma sociala övertygelser om hur män bör representera sig själva. Maskulinitet innefattar tron om att unga män bör vara självständiga, fysiskt tuffa, inte visa känslor, dominanta och självsäkra. Homofobi kan också vara en betydelsefull del av att identifiera sig som manlig (David L. Bell, David J. Breland and Mary A. Ott, 2013:537). Connell menar på att det finns ett flertal maskuliniteter och att det är av vikt att förstå att genusfrågan handlar inte bara om tänkandet utan om den sociala handlingen. Connell beskriver främst den hegemoniska maskuliniteten och menar att det finns underliggande begrepp vilka beskriver relationerna i den hegemoniska maskuliniteten; underordnade, delaktighet och marginalisering (2008:114). Bland ungdomar och unga vuxna män associeras tron om en sådan hegemonisk maskulinitet med sämre utfall av psykisk hälsa

och mindre engagemang med hälsovårdstjänster. (David L. Bell, David J. Breland and Mary A. Ott, 2013:537).

Forskning visar att barn och ungdomars psykiska ohälsa vanligtvis växer fram i klassrummen, vilket ofta driver skolan till att bli den primära behandlingsplatsen för de drabbade ungdomarna. Skolkuratorsrollen är ofta av komplex karaktär eftersom socialarbetare inom skola vid många tillfällen är tvungna att ingripa på flera olika nivåer för att förse ungas behov på plats. Skolan i detta fall har sina egna normer och förväntningar gällande vem klienten är, vilket också bidrar till den komplexa rollen som skolkurator. Socialarbetare inom skola engagerar sig i uppgifter och interventioner med barnet, familjen, lärare, skola och samhälle i det dagliga arbetet med eleverna (O'Brien et al. 2011:97).

Skolkuratorer har ett handlingsutrymme som varierar beroende på vilka uppdrag skolan sätter. Enligt lag ska det finnas psykosociala insatser på skolorna, vilket därmed innefattar tillgången till skolkuratorer. Som skolkurator sker arbetet med stödsamtal, konsultation för lärare, psykosocial behandling med elever och föräldrar. Skolkuratorns arbetsuppgifter är vagt formulerade, vilket leder till att handlingsutrymmet i grund och botten är brett och därmed vilket medför att skolkuratoren har ett flexibelt handlingsutrymme (Isaksson, 2014, 49 - 51).

I angränsande forskning kring maskulinitet inom hälso-och sjukvård lyfts det upp könsskillnader inom psykoterapi. Utifrån könspektivet föreslås det att könsskillnader beror på den roll som männen kan uppleva vid hjälpsökande av psykisk ohälsa, vilket leder till skillnader i behandlingsrekommendationer och stigmatiserande attityder. Pattyn, Verhaeghe och Brackel (2015:1089) skriver i sin artikel att den huvudsakliga iakttagelsen i deras studie inte endast är att män konstruerar kön genom negativa attityder mot professionell hjälp, utan att kvinnor också konstruerar maskulina normer genom att erbjuda olika behandlingsrekommendationer till män i jämförelse med kvinnor. Utifrån de aspekter som har framkommit i problemformuleringen synliggörs en kunskapslucka gällande hur skolkuratorer talar om maskulinitet i förhållande till manliga elever och deras psykiska ohälsa.

1.1 Syfte

Syftet är att undersöka hur skolkuratorer talar om maskulinitet gällande manliga elever i förhållande till psykisk ohälsa.

1.2 Frågeställningar

- Hur beskriver skolkuratorer sin professionella roll i förhållande till manliga elevers psykiska ohälsa?
- Hur talar skolkuratorer om maskulinitet i förhållande till manliga elevers psykiska ohälsa?
- På vilket sätt beskriver skolkuratorer manliga elevers benägenhet att söka hjälp?

2 Kunskapsläget

I detta avsnitt kommer det redogöras för studier som är relevanta till forskningsproblemet. Den tidigare forskningen introducerar teman som skapar ökad förståelse och ger en inblick i vårt forskningsproblem. Temat psykisk ohälsa framhäver hur manliga elever ser på hälsa i relation till maskulinitet. Temat om maskulinitet synliggör maskulinitetens olika aspekter. Vidare tema behandlar hjälpbenägenhet som redogör manliga elevers benägenhet att söka hjälp. Temat skolkuratorns profession beskriver vad en skolkurator behöver förhålla sig till och vilka aspekter som styr professionen.

2.1 Psykisk ohälsa

Socialstyrelsens beskriver i sin rapport hur den psykiska ohälsan ökar bland ungdomar och i vilka åldrar detta gäller. Psykisk ohälsa är en del av ett samhällsproblem som är komplext och svårhanterligt då det framkommer hos både flickor och pojkar i alla åldrar. Tio procent av pojkar och flickor samt unga män led av psykisk ohälsa år 2016 (Socialstyrelsen, 2016:8).

Eva Randell är socionom och universitetslektor med erfarenhet av arbete med ungdomar. Randell (2016) lyfter upp tonårspojkars upplevelser och uppfattningar av emotioner, hälsa, maskuliniteter och personlig social status. Studien visar på en komplexitet i hur tonårspojkar upplever, hanterar och värderar hälsa. Randell presenterar maskulinitet i två kategorier, där den ena kategorin syftar på tuffheten i maskulinitet och den andra kategorin handlar om känslighet. Randell menar på att detta påverkas av den kontext och situation dessa pojkar är i beroende på gruppnormer och krav (2016:9).

Randell skriver om pojkarna som deltar i studien och deras personliga resonemang kring den könsnormativa maskuliniteten. Skam och stolthet förknippas med hur tonårspojkarna såg på sin hälsa, där stolthet framstår som en skyddande faktor för pojkarna (Randell, 2016:7 - 8). Det som anses relevant i studien är att maskulinitet och genus lyfts fram som faktorer, vilket uppges påverka tonåringar redan vid tidig ålder (10 - 17 år). Författaren skriver att genus skapas och upprätthålls sedan födsel, främst genom samhället. Randell menar på att genus finns i våra sinnen och handlingar, vilket är anledningen till att den konstrueras av ungdomar i form av maskulinitet och femininitet.

2.2 Maskulinitet

Författarna David Bell, David Breland och Mary Ott är barnläkare på olika sjukhus i USA. I denna studie definieras maskulinitet som att män ska ha högt självförtroende, framstå tuffa, dominanta och inte visa känslor. Vidare synliggör författarna i studien termen homofobi som en betydelsefull del av begreppet maskulinitet, vilket innebär att homofobi är ett attribut som män kan förhålla sig till för att visa en viss maskulinitet (Bell. et al. 2013:537). Relevant för vår studie är att artikeln belyser maskulinitet genom att bland annat definiera begreppet som en uppsättning gemensamma sociala övertygelser om hur män bör uppvisa sig själva. Eva Randell (2016:51) synliggör tre typer av maskuliniteter i sin studie som vidare kategoriseras in i två olika huvudkategorier av maskulinitetsuppfattningar; könsnormativ maskulinitet med tonvikt på gruppbaseade värderingar och icke-könsnormativ maskulinitet baserad på personliga värderingar.

2.2.1 Könsnormativ maskulinitet

Denna kategori menar Randell synliggör två till synes motsatta känslomässiga maskulinitetorienteringar; *Tuffhet* och *känslighet* där båda påverkas starkt av kontextuella och situationsbaserade gruppnormer och krav. De unga männen som identifierar sig med den könsnormativa maskuliniteten visar på en tendens att anpassa sig till gruppens sociala normer. De följer de regler som styr beteenden och uttryck om vad som betraktas som maskulint eller feminint. De sociala normerna utgår ifrån förväntningar och regler på beteende, vilket syftar på de situationsbaserade känsloreglerna. Enligt de unga männen utgår dem från en värdering, vilket baseras på vad som är viktigt respektive rätt eller fel. Mod är en värdering, medan förväntningar om att pojkar inte ska fega ur är en norm. För att orientera sig mot tuffhet eller

känslighet så finns det ett behov av att uppträda och agera på ett socialt accepterat sätt. Olika sammanhang bidrar till olika krav om vilka känslor som tillåts visa.

Både de unga männen som identifierar sig som tuffa och de som identifierar sig som känsliga påverkas av de sociala normerna. De tuffa unga männen ville gärna dölja sina känslor samtidigt som de känsliga unga männen visar en vilja på att uttrycka sina känslor. Tuffheten uppfattas utifrån att individen har en maskulin attityd genom att visa ett tufft eller coolt beteende och därmed positionera sig hierarkiskt. I förhållande till emotionell hantering noteras två aspekter. Den ena aspekten handlar om att undanhålla smärta genom att exempelvis inte ta smärtstillande hos läkaren, då detta anses som ett kvinnligt beteende. Den andra aspekten hos de unga männen som framhävs var att individerna visar känslor i en kontext där det är förutsatt att omständigheterna innebär en trygghet (Randell, 2016:52).

2.2.2 Icke-könsnormativ maskulinitet

Den icke-könsnormativa maskuliniteten handlar om att en uppriktighet ska åskådliggöras i de personliga normerna och värderingarna. Unga män som identifierar sig med den icke-normativa maskuliniteten har en tendens att poängtera en distans från de traditionella normerna om maskulinitet, vilket innebär ett medvetet avståndstagande från de rådande könsnormerna. En emotionell maskulinitet avser att en maskulin attityd är att vara sig själv och vara en respektfull individ. I detta ingår en vilja att stå upp för sina idéer och vara den person man verkligen vill vara. Samtidigt bör personen ha modet att vara ärlig mot sina känslor och hitta en strategi kring hur känslorna ska uttryckas och tala ärligt om sina känslor (Randell, 2016:52). I rapporten beskriver Randell olika aspekter av maskulinitet. Detta är av relevans för vår studie utifrån att det finns olika typer av maskuliniteter i samhället. Därför är det viktigt att också belysa de andra mindre välbekanta maskuliniteterna, för att avspegla en så nyanserad bild som möjligt.

2.3 Hjälpbenägenhet

I en studie skriven av Pattyn, Verhaeghe & Brackel (2013) undersöks anledningen till varför män inte söker hjälp för psykiska besvär i lika hög utsträckning hos sjukvården. Detta studeras genom att betrakta könspektivet och hur det framställs i olika interaktioner. Författarna menar på att det finns en klyfta mellan kön inom hälso-och sjukvård, där män söker hjälp i mindre utsträckning än kvinnor. I studien framförs en hypotes kring att

hjälpssökande för psykiska besvär omfattar en konflikt gällande könsroller bland män, eftersom hjälpssökande förknippas med femininitet. I undersökningens resultat framkommer det att män får rekommendationer av både manlig och kvinnlig sjukvårdspersonal att ta hand om sig själva. Män är inte lika positivt inställda till psykoterapi. Resultatet visar att kvinnor däremot bedömer att psykoterapi inte är lika hjälpsamt för män i jämförelse med kvinnor. Detta utifrån att den kvinnliga sjukvårdspersonalen konstruerar maskulinitet genom att ge andra behandlingsrekommendationer till män än kvinnor (2013:1089 - 1093). Då vår studie undersöker maskulinitet och unga mäns hjälpbenägenhet så är det viktigt att styrka hur dessa två faktorer samverkar och eventuellt påverkar manliga elevers benägenhet att söka hjälp.

2.4 Profession

Det sociala arbetet är en praktikbaserad profession och ett akademiskt vetenskapsområde som verkar för en social utveckling och förändring, social sammanhållning, empowerment och frihet för människor (Beckett & Horner, 2016:8). Socialarbetare har fokus på problemlösning och förändring, vilket gör dem till förändringsagenter i samhället, enskilda individer och familjer som de betjänar och stöttar.

I olika professioner har det utvecklats en lista på olika attribut som önskas och liknande är det i det sociala arbetet. Den professionella föreställningen domineras av tre pelare som kan tillämpas till det sociala arbetet vilket innebär en effektiv användning verktygen. De tre attributen är *kunskap*, *färdigheter* och *värderingar*. *Kunskap* i förhållande till socialt arbete bör finnas om teorier och perspektiv på den juridiska aspekten, relevanta procedurer, metoder, interventioner och att leda evidensbaserad praktik. *Färdigheter* bör bestå av att kunna arbeta med individer i svåra situationer och skapa relationer genom att observera, sammanställa och analysera. Samtidigt ska socialarbetare ingripa och erbjuda stöd och hjälp. Vidare bör det skapas ett professionellt nätverk för att kunna reflektera kring ens egna och andras framträdande genom att utnyttja handledning effektivt vid hantering av sig själv och andra. *Värderingar* är den tredje pelaren som stödjer upp det sociala arbetet. Värderingar kring att arbeta i fas med de etiska professionella standarderna, ta åtagande i att möta barns behov, ungdomar, familjer och utsatta vuxna. I fas med detta ska en icke-dömande och icke-diskriminerande attityd och sätt att arbeta bibehållas (Beckett & Horner, 2016:12 - 13). I boken *Essential Theory for Social Work Practice* finns olika delar kring det sociala arbetet och hur den professionella rollen är uppbyggd. Relevans för vår studie är de grundfaktorer

som anses forma det sociala arbetet vilket inför en ny aspekt att relatera och resonera kring i denna studie, vilket också tillför ytterligare aspekter som empirin kan förhålla sig till.

3 Teori

Den teoretiska utgångspunkten grundar sig i att förstå empirin som framkommer under studiens gång. Teoriavsnittet är till hjälp för att läsaren ska kunna begripa analysen i studien och se flera aspekter av de utsagor som framkommer.

3.1 Maskulinitetsteori

Raewyn Connell är professor i pedagogik vid University of Sydney och skriver om teorier kring multipla maskuliniteter och maskulinitetsnormer. Connells teori kommer därmed att användas som teoretisk utgångspunkt för att analysera vår empiri via olika begrepp.

Teoretikern uppmärksammar samspelet mellan kön, ras och klass och har utifrån det kunnat urskilja multipla maskuliniteter. Maskulinitetsteorin riktar sin fokus mot genusrelationerna mellan män och hur flera olika maskuliniteter samspelar med varandra (Connell, 2008:114). Anledningen till att vi valt att använda oss utav denna teori grundar sig i att vi under våra intervjuer uppmärksammat ett hegemoniskt synsätt, som kuratorerna arbetar med oavsett om skolkuratorerna varit medvetna om det eller inte.

Beskrivningen av Connells teori är endast den förståelse vi har av teorin och därmed kan vi inte säkerställa att det är den kompletta bilden, samtidigt som vi i allra högsta mån försöker beskriva teorin på bästa möjliga sätt. Connells maskulinitetsteori är dock inte det enda analysredskap vi valt att använda i vår analys. Vår tidigare forskning kommer utgöra en del av analysen för att bibehålla fokus på respondenterna och deras utsagor.

Connell beskriver en maskulinitetsteori som består av olika kategorier i vilket det går att se relationer mellan maskuliniteter; *hegemoni*, *underordnande*, *delaktighet* och *marginalisering*. *Hegemoni* hänvisar till den kulturella dynamik som gör att en grupp kan hävda eller upprätthålla en ledande position i samhället. Connell definierar hegemonisk maskulinitet som en sammanställning av genuspraktik, som innehåller det nuvarande accepterade svaret på frågan om mannens överordning i samhället. Detta beskrivs garantera mäns dominant position och därmed kvinnors underordnande. Hegemoni är dock en historiskt föränderlig

relation, då nya grupper kan utmana gamla lösningar och konstruera en ny hegemoni (Connell, 2008:115). Trots att Connells maskulinitetsteori grundar sig i det hegemoniska synsättet och behandlar hegemonins olika relationer till andra maskuliniteter, är teorin inte begränsad av en idealbild. Snarare erkänner Connell att idealbilden existerar, men att denna idealbild samspelar med andra maskuliniteter

Begreppet *underordnande* beskriver Connell som en typ av motsats till hegemoni. Mellan olika grupper av män finns det särskilda genusrelationer byggda på dominans och underordning, i första hand handlar det om heterosexuella mäns dominans och homosexuella mäns underordning (Connells, 2008:116). Ytterligare en relation mellan grupper är en relation byggd på *delaktighet*. Connell menar att majoriteten av män drar fördel av maskulinitets hegemoni utan att strikt praktisera det hegemoniska mönstret. Delaktigheten görs eftersom männen tillgodogör sig den patriarkaliska utdelningen, bland annat genom de fördelar som män vinner av kvinnornas underordnade ställning (Connell, 2008:117). Den sista aspekten som Connell tar upp är *marginalisering*. Begreppet använder hon vid hänvisning till relationer mellan maskuliniteter i dominanta och underordnade klasser eller etniska grupper. Vidare menar Connell att marginalisering alltid hör samman med auktorisering av den dominanta gruppens hegemoniska maskulinitet. Detta beskriver författaren genom att ge exempel på att vissa svarta atleter kan utgöra förebilder för den hegemoniska maskuliniteten, men att den enskilda individen inte leder till att svarta män överlag erhåller någon social auktoritet (Connell, 2008:118 - 119)

4 Metod

Inom den kvalitativa metoden finns det tre delar som skiljer sig från den kvantitativa metoden. Första delen är den induktiva synen, där fokus ligger på förhållandet mellan teori och praktik och där en teori bildas utifrån de forskningsresultat som genereras. Vidare är det en kunskapsteoretisk ståndpunkt som beskrivs där vikten faller på vilken tolkning deltagarna i en viss miljö har av verkligheten (Bryman, 2011: 340 - 341). Den tredje delen är den ontologiska positionen som beskriver en utgångspunkt som handlar om att den sociala verkligheten formas utifrån vår uppfattning av och om den kunskap som finns (Wenneberg, 2010:92).

Detta hade relevans till vår studie eftersom skolkuratorerna var de deltagare som gav sin uppfattning kring den sociala verkligheten som undersöktes, samtidigt som deras uppfattning om den kunskap som fanns synliggjordes med hjälp av intervjuer. Det var därmed viktigt att fånga upp skolkuratorernas erfarenheter och upplevelser av den problematik som undersöktes. Med dessa kriterier i åtanke var en kvalitativ metod passande för undersökningen. För att utföra denna studie var en kvalitativ metod vald i form av intervjuer. Den tidigare forskning som hade efterforskas, framhävde en kunskapslucka i hur skolkuratorer talade om maskulinitet gällande manliga elevers psykiska ohälsa. Utifrån denna kunskapslucka ansågs en kvalitativ ansats mest lämplig till studien, eftersom det var skolkuratorers syn som efterfrågades och därmed var intervjuer lämpliga för att få bästa möjliga resultat.

4.1 Intervjuer

Kvalitativa metoder kan utformas och användas på olika sätt. Till denna undersökning ansågs kvalitativa semistrukturerade intervjuer vara det lämpligaste tillvägagångssättet, utifrån resonemanget att metoden var flexibel och enkel att anpassa till det som undersöktes. Fördelen med en kvalitativ studie var dels att frågorna var anpassningsbara samtidigt som frågornas ordningsföljd kunde skiftas i jämförelse med ett standardiserat frågeformulär. Standardiserade frågor uteslöts inte utifrån de kvalitativa intervjuerna, eftersom syftet var att jämföra svaren i studien (Ahrne & Svensson, 2011:40). Intervjuguiden utformades med standardiserade frågor, samtidigt som utrymmet för följdfrågor och flexibilitet gavs under intervjuernas gång. Detta förstärktes genom att respondenterna hade ett stort utrymme att utforma svaren på sitt eget sätt (Bryman, 2011:415). Intervjuguiden utformades utifrån de frågeställningar som studien utgick ifrån. Avgörande för frågorna i guiden var att de skulle möjliggöra för oss att få informationen om hur respondenterna upplevde sin värld samtidigt som det har funnits en flexibilitet i den (Bryman, 2011:419).

I den intervjuguide som användes utgick vi ifrån teman som ansågs vara relevanta i relation till syfte och frågeställningar. De teman som fanns med i intervjuguiden var *bakgrundsfakta*, *kuratorsrollen*, *maskulinitet*, *psykisk ohälsa* och *hjälpbenägenhet*. Under varje tema hade vi formulerat ett par frågor kring det temat berörde, samtidigt som det fanns utrymme för respondenterna att ge ett öppet svar där de kunde reflektera. Under intervjuerna upptäckte vi snabbt att vissa typer av följdfrågor oftast uppstod vilket vi använde oss av i nästkommande intervjuer. Sex av intervjuerna utfördes på de enskilda skolkuratorernas kontor och den sista

intervjun hölls på universitetet i ett grupprum efter respondentens önskemål. Alla intervjuer tog cirka trettio minuter, förutom någon enstaka som tog en timme. Intervjuernas omfattning på trettio minuter ansåg vi inte utgjorde något hinder i vår uppsats då vi under intervjuerna fick empiri av god kvalitet. Vår intervjuguide innehöll relevanta frågor som besvarade vårt syfte och frågeställningar. Detta är också anledningen till varför vi valde att inte lägga till fler frågor endast med syftet att göra intervjuerna längre. Då en intervju hölls på annan plats än skolkuratorns egna kontor, kan det ha påverkat intervjuens utfall. Anledningen till detta är att ett flertal människor passerade utanför det grupprum som användes vilket bidrog till ett visst störningsmoment som kan ha påverkat respondenten. Samtidigt bör det betonas att respondenten själv valde intervjuplats.

4.2 Urval

Det första urvalet som genomfördes var att vi valde att intervjuerna skulle vara med skolkuratorer på gymnasieskolor. Vid urvalet av gymnasieskolor så ansågs samtliga skolor i närheten som lämpliga för att komma i kontakt med våra respondenter. I första hand inriktade vi oss på gymnasieskolor som var relativt lätta att ta sig till, detta berodde på den tidsram vi hade att förhålla oss till. Gymnasieskolor i mer avlägsna kommuner prioriterades därför inte i första hand, men blev i ett senare skede av uppsatsskrivandet relevant för att fullständiggöra vår empiri. Gymnasieskolor i mer avlägsna kommuner blev aktuella eftersom det behövdes för att uppnå antalet respondenter som var nödvändiga till studien.

Denna studie genomfördes med hjälp av ett *målinriktat urval* vilket innebär att vi gjort ett urval utifrån önskan om att intervju personer som var relevanta för forskningsfrågorna som har utformats (Bryman, 2011:434). Detta tillämpades på vår undersökning eftersom skolkuratorerna i högsta grad var relevanta att intervju till studien eftersom syftet var att undersöka skolkuratorers förhållningssätt till maskulinitet. Detta eftersom skolkuratorerna skulle tillföra det som behövdes till vår empiri för att besvara forskningsfrågorna. Urvalet gjordes utifrån att skolkuratoren skulle arbeta på en gymnasieskola. Utöver det hade vi inga andra kriterier, då utgångspunkten var att undersöka hur skolkuratorerna belyste maskulinitet. De gymnasieskolor som valdes ut var slumpmässiga utifrån att vi tog kontakt med samtliga gymnasieskolor som fanns i närheten och senare även gymnasieskolor i andra kommuner. Vi upplevde en del svårigheter med att få kontakt med skolkuratorer som ville delta i vår studie. På grund av detta kunde vi inte ta hänsyn till antalet manliga respektive kvinnliga

respondenter. Utfallet av respondenterna påverkades även med tanke på att skolkuratorsyrket är kvinnodominerat, vilket försvårar genusaspekten ytterligare.

För att komma i kontakt med skolkuratorerna kontaktades rektorerna på samtliga gymnasieskolor, detta för att få en inledande kontakt och godkännande om att kontakta deras skolkuratorer. Vidare ledde det till att skolkuratorerna kontaktades med förfrågan om att medverka i studien. Kontakten med rektorer togs via telefonsamtal och mejl. Rektorerna informerades om studien och förfrågan om godkännande framfördes. Beroende på om rektorerna gav ett godkännande eller inte kontaktades sedan skolkuratorerna, vilket också skedde genom mejl och telefonsamtal. Vid kontakt med skolkuratorerna informerades de om studien i samband med att en förfrågan om intervju framfördes. Vissa rektorer vidarebefordrade vårt mejl till skolkuratoren som i sin tur ledde till en kontakt med skolkuratoren. I vissa fall fick vi kontaktuppgifter till kuratorn, vilket möjliggjorde en direktkontakt utan att rektorn var inblandad.

Genom att intervjua sex till åtta personer ur en viss grupp så ökade tryggheten för att få en empiri som var så pass oberoende av respondenternas personliga uppfattningar (Ahrne & Svensson, 2011:44) Tanken med studien var att åtta intervjuer skulle utföras för att få ökad tillförlitlighet i materialet, detta då materialet skulle vara relativt oberoende från enskilda personliga uppfattningar. Under vår studie hade vi åtta inbokade intervjuer men i sista stund avbokades en intervju. Detta påverkade inte undersökningen i så stor grad, eftersom att undersökningen hade en respondent mer än det minimala som rekommenderades. Detta kunde också ge en oberoende bild av deras uppfattning. Ahrne & Svensson menar att det vid jämförelser av grupper oftast krävs mellan tio och femton intervjuer för att kunna vara representativt (2011:44). I vår studie var inte syftet att jämföra grupper, vilket är anledningen till att vi gått efter rekommendationen sex till åtta respondenter.

4.3 Förförståelse

Vid diskussion kring det som undersöktes så ansåg vi att ett maskulinitetsperspektiv var väsentligt att belysa i studien. Innan intervjuerna påbörjades hade vi en hypotes kring hur resultatet skulle bli. Utifrån våra egna uppfattningar hade vi tankar kring att det råder en viss maskulinitetsnorm, därmed trodde vi att män sökte mindre hjälp för sin psykiska ohälsa. Våra uppfattningar har formats utifrån våra tidigare erfarenheter från bland annat vår egen

skolgång. Samtidigt hade vi tankar kring att unga män erhöll en viss dominans i samhället i jämförelse till unga kvinnor. Med denna förståelse har risken funnits att detta kan ha påverkat våra intervjuer då det inte gått att säkerställa att vi varit helt objektiva. Vi har dock varit medvetna om denna risk vilket är anledningen till att vi under våra intervjuer såväl som i vår analys strävat ytterligare efter att behålla så hög objektivitet som möjligt.

4.4 Metodens tillförlitlighet

Inom den kvalitativa forskningen talas det om alternativa begrepp till validitet och reliabilitet, vilket förstärkte tillförlitligheten i den valda metoden. Bryman skriver utifrån den kvalitativa metoden om begreppen äkthet och tillförlitlighet (2011:353). Tillförlitlighet består av fyra delar, trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjligheten att konfirmera och stärka (Bryman, 2011:354).

Trovärdighet innebär att det läggs tyngd på om hur trovärdig och acceptabelt det resultat som forskaren kommit i underfund med är i samhällets syn (Bryman, 2011:354). För att en trovärdighet ska skapas i det resultat vi kommer fram till så kan det säkerställas genom att vi utgått ifrån de riktlinjer som finns. Respondenterna som deltagit i undersökningen kan få ta del av det slutliga resultatet, detta kallas för respondentvalidering (Bryman, 2011:355). Samtliga respondenter tillfrågades om de ville ta del av det transkriberade materialet. Trots detta gick det inte att säkerställa att utsagor som transkriberades var på det sätt som respondenterna tänkt att vi skulle förstå dem. Således fanns det en risk att vissa påståenden hade missuppfattats och utifrån detta gick det därför inte att garantera en fullständig trovärdighet.

Efter att intervjuerna transkriberades så påbörjades kodningen, där vi valde ut citat som var av relevans att belysa i analysen. Under kodningen strävade vi efter att tolka citaten så noggrant som möjligt och inte lägga några värderingar i dem, samtidigt kunde vi inte säkerställa att tolkningarna var fullständiga. Samtliga respondenter erbjöds att få transkriberingen skickade tills sig när vi var klara, vilket respondenterna tackade nej till. Dock visade detta på att vi erbjöd respondenterna en respondentvalidering för att säkerställa empirin, trots att det inte gick att genomföra. Ytterligare en aspekt som var viktig att belysa var att vi som intervjuare var två unga kvinnor, vilket eventuellt kunde ha en påverkan på hur vissa aspekter resonerades fram av intervjupersonerna. Då kuratorsyrket är kvinnodominerat, kunde det haft

en påverkan i att även vi var kvinnliga intervjuare. Likt vid intervjuer med de manliga kuratorerna, kunde även detta ha haft en inverkan på intervjuernas utfall. På vilket sätt den aspekten har påverkat intervjuerna är svårt att beskriva, då alla individer resonerade annorlunda kring olika aspekter.

Överförbarhet har en betydelse kring hur pass överförbart resultatet varit till en annan miljö än den som vi har undersökt (Bryman, 2011:355). Den kvalitativa forskningen riktar sig ofta till en intensiv studie på en liten grupp av människor med vissa gemensamma drag. Detta leder till att fokus ligger i det sällsynta i just det sammanhanget som undersökts. Därför ska det i en kvalitativ studie formas detaljrika beskrivningar som det kan grundas ifrån och bedöma om hur överförbart det är till en annan miljö. Undersökningen som utfördes var överförbar i form av att det gick att intervjua andra skolkuratorer i andra miljöer. Det gick dock inte att garantera samma resultat som i denna studie, eftersom alla skolkuratorer hade olika erfarenheter och upplevelser av olika sociala kontexter. Uppfattningen åtskilde sig till viss del om den sociala verkligheten för de olika skolkuratorerna i undersökningen. Till viss del kunde somliga delar bli liknande utifrån de riktlinjer som skolkuratorer ska följa genom den reglering som finns. Samtidigt som skolkuratorerna är enskilda individer och tolkningen varierade sinsemellan.

Pålitlighet har betraktats som en motsvarighet av reliabiliteten i den kvantitativa forskningen. Pålitlighet genererades med utgångspunkt till att vi i fråga har ett kritiskt synsätt. Detta skapades genom att vi framställt en tillgänglig och fullkomlig beskrivning för alla delar av forskningsprocessen, såsom fältanteckningar, problemformulering, intervjuutskrifter samt urvalet av undersökningsdeltagare (Bryman, 2011:355). I undersökningen försökte vi tänka igenom alla delar som utfördes, samt hur det skulle gå tillväga, således sammanställde vi en planering innan studiens början, då det skapade en idé om hur vi skulle gå tillväga. Alla delar fanns tillgängliga av denna undersökning samt detaljer kring hur vi genomförde undersökningen. Vidare information kring vilka personer vi valde ut att intervjua och hur intervjuerna hade gått tillväga fanns också att återfinna. Samtliga delar förklaras utförligt i studien, vilket gjorde det enkelt för utomstående att få en relativt klar bild av hur undersökningen hade skapats och utförts.

Det finns fem kriterier som bör uppfyllas för att uppnå *äkthet*. *Den rättvisa bilden* som handlade om ifall det har bildats en tillräckligt rättvis bild av de uppfattningar och åsikter som

finns i den grupp av människor som studerats. *Ontologisk autenticitet* utgick ifrån om undersökningen ledde till att skolkuratorerna fått en bättre bild av hur de manliga eleverna i den specifika miljön upplevt saker och ting. *Pedagogisk autenticitet* innebar ifall studien lett till att skolkuratorerna fått en bättre bild av de manliga eleverna i den miljön. Fjärde kriteriet *katalytiskt autenticitet* handlade om undersökningen bidragit till att de skolkuratorer som deltagit kunnat förändra sin situation. *Taktisk autenticitet*, har studien lett till att respondenterna fått bättre möjligheter att ta de åtgärder som behövs (Bryman, 2011:357). Det är viktigt att ha i åtanke att samtliga kriterier inte kunde uppfyllas fullt ut i denna studie utifrån att vissa kriterier var svårare att uppfylla än andra. Detta eftersom studien inte kunde förändra den position som skolkuratorerna befann sig i, samtidigt som det inte fanns möjlighet att veta om studien påverkade skolkuratorernas syn på forskningsproblemet. Uppsatsens intention var delvis att uppmärksamma problematiken och samtidigt skapa en medvetenhet kring det. Vi strävade efter att skapa en så rättvis bild av utsagorna och respondenterna som möjligt. Sex av respondenter önskade en kopia av uppsatsen efter att den var färdig och publicerad. Återkoppling till respondenterna kommer att ske efter publikation.

4.5 Bearbetning och analys

Denna undersökning använde sig av semistrukturerade intervjuer där vi använde oss av en intervjuguide som stöd. Intervjuerna spelades in efter samtycke, vilket vidare underlättade vid transkribering. Bryman (2011:428) menar att inspelning och transkribering underlättar granskningen, genom att vi lyssnade igenom respondenternas intervjusvar flera gånger. Samtycke till inspelningarna bidrog till ett större fokus under intervjuerna och utökade möjligheter till följdfrågor, då anteckningar inte behövdes. Transkriberingarna möjliggjorde en bearbetning och analys innan kodningen påbörjades, därmed ökade benägenheten till en utvecklad analys. Vi delade upp transkriberingarna så att detta blev likvärt. Dessutom var processen tidskrävande och med hjälp av att vi delade upp arbetet blev bearbetningen av transkriberingen skyndsam.

4.6 Kodning

I denna studie tillämpades en tematisk analys, där vi skapade en lista av centrala teman som skulle belysas. De teman som blev identifierade var grunden till de olika motiven som berörde texten (Bryman, 2011:528). De teman vi använde var återkommande teman, där vi granskade

likheter och skillnader i hur intervjupersonerna resonerade kring ett tema och kategorier som användes på ett ovanligt sätt (Bryman, 2011:529). Första steget i processen efter transkriberingen var att påbörja kodningen av materialet. Vi inledde detta genom att läsa igenom de transkriberade texterna en gång för att få en översyn på det material vi skulle arbeta med (Bryman, 2011:525). Materialet lästes sedan igenom flera gånger för att fånga upp kommentarer och iakttagelser av betydelse. Redan vid utformandet av vår intervjuguide hade vi skrivit intervjufrågor, formulerade utefter vårt syfte och frågeställningar, som därmed formade studiens fyra olika teman; *Kuratorns profession, maskulinitet, psykisk ohälsa och hjälpbenägenhet*. Därefter kodade vi utefter de olika teman. Varje tema hade en egen färg som gjorde att vi enkelt kunde markera direkt i vårt transkriberingsdokument, därmed synliggjordes det och kunde utläsas tydligt i empirin som var relevant för vår studie. I ett annat dokument skapade vi ett rutnät där varje tema ingick, och intervjuerna fick numrering ett till sju. När vi väl kodade så markerade vi relevanta citat och matchade ihop dem med en färg till tillhörande tema. Markeringarna fick även en siffra tillskrivna, vilket indikerade antal citat, och möjliggjorde en tydlighet i ett senare skede, då vi kunde gå tillbaka och hitta samma citat. De utvalda citaten kopierades även in under samtliga teman för att vid analys kunna läsas igenom och jämfördes från en intervju till en annan.

4.7 Arbetsfördelningen

I studien fördelades arbetet så likvärt som möjligt. Ifall någon av oss arbetade mer vid ett tillfälle så kompenserades detta genom att den andra arbetade likvärdigt i ett annat avsnitt. Vid transkribering delades intervjuerna upp på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Då vi hade sju intervjuer innebar detta också sju transkriberingar, vilket delades upp utifrån antal tid på intervjuerna. Vid samtliga intervjuer var båda närvarande och delaktiga i intervjuerna. I arbetet skrevs så mycket som möjligt tillsammans och vid fördelning av något avsnitt så delades detta lika genom att vardera personen skrev ett stycke eller avsnitt var.

4.8 Etiska överväganden

Inom etiken utgick vi ifrån vetenskapsrådets riktlinjer (u.å). Riktlinjerna hade sin utgångspunkt i hur vi bör agera för att göra rätt, och inte fel. Etik står för en medveten reflektion över vad forskningen i fråga kan innebära för forskningsdeltagare, forskningssamhället och samhället i stort. Detta är förklaringen till varför etik i forskning varit

en avgörande del för hur det bör gå tillväga i olika delar av forskningsprocessen (Kalman & Lövgren, 2012:9). Lennart Nygren menar att informerat samtycke är av stor vikt i det forskningsetiska tänkandet, då respondenten på något vis utsätts för en risk (2012:32). Inom det skolkuratoriva arbetet var det viktigt att behålla respondentens integritet och se till att inte utsätta skolkuratorernas åsikter och arbetsplats i fara. Detta innebar att varken skolkurator, gymnasieskola eller elever skulle kunna spåras tillbaka.

Vetenskapsrådet (u.å) har konkretiserat det grundläggande individskyddskravet till fyra allmänna huvudkrav på forskningen; Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet gällde då vi haft i uppgift att informera respondenten om dess medverkan och vilka villkor som gäller. Det var av stor vikt att informera respondenten om att deltagande varit frivilligt och att denne haft rätt att avbryta sin medverkan när som helst under processen (u.å). I denna studie hade mejlkontakt föregått med samtliga skolkuratorer. De skolkuratorer som visade intresse fick ett informationsblad skickade till sig från forskarna där respondenten fick tillgång till förhandsinformation. Informationsbladet innehöll bland annat kort information om studien och dess huvudsakliga syfte. Dokumentet som skickades innehöll även information och förtydligande om att deltagandet var frivillig. Det framgick också att den information som samlades in, endast skulle användas i forskningssyfte. Den information som framgick i informationsbladet, uttrycktes även muntligt inför varje intervju.

Samtyckeskravet handlar om att respondenterna haft självbestämmande över sin egen medverkan. Vetenskapsrådet menar att det i undersökningar där respondenterna deltar aktivt ska samtycke alltid inhämtas (u.å). Information om att respondenten hade rätt att avbryta sin medverkan före, under och efter intervjun stod skrivet i informationsbladet samt uppgavs muntligt inför varje intervju.

Konfidentialitetskravet står för att de inblandade respondenterna i studien har givits största möjliga konfidentialitet. Som forskare har ansvaret legat dessutom i att förvara personuppgifter på ett sätt där inga obehöriga kunnat ta del av dem (u.å). Samtycke till inspelning skedde från varje respondent och därför var det av stor vikt att ytterligare säkerhetsställa anonymitet. Detta skedde genom att inspelningarna togs bort efter att transkriberingen var klar. Under transkriberingen genomfördes anonymisering av namn,

skolor och städer för ytterligare konfidentialitet. Intervjuplats skedde efter respondentens önskemål, oftast på skolkuratorns kontor där intervjuerna kunde ske enskilt utan att någon obehörig kunde ta del av samtalet. En viktig aspekt att nämna var när kontakt skulle tas med skolkuratorerna, så var rektorerna första kontakten och därmed blev de medvetna om vilka skolkuratorer som kontaktades. Däremot upphörde kontakten med rektorerna efter att vi fått deras godkännande, således hade inte rektorn vetskap om skolkuratorerna valde att ställa upp på intervjun eller inte. Det fanns också en risk med att skolkuratorerna diskuterade intervjuerna med rektorerna, men detta var bortom vad vi som studenter hade kunnat kontrollera.

Nyttjandekravet är det slutliga huvudkravet och handlar om att de insamlade uppgifterna om respondenterna endast fått användas i forskningssyfte (u.å). Ur ett forskarperspektiv fanns ett ansvar att meddela respondenten om detta.

Ovanstående krav ingick i informationsbladet som skickades ut inför varje intervju som tog plats. Ansvaret från oss uppsatsskrivare låg i att skicka ut och be respondenten att läsa informationen innan intervjun skulle ske. Denna information hade också tagits upp innan varje intervju, om det skulle varit så att respondenten inte läste igenom informationsbladet i förväg. Detta bidrog till en tydlighet gällande de forskningsetiska principerna och respondentens säkerhet.

5 Analys

I följande avsnitt kommer vi att analysera den insamlade empirin. I analysen kommer vi utgå ifrån de fyra teman som har genomsyrat studien: *Skolkuratorns profession, maskulinitet, psykisk ohälsa och hjälpbenägenhet*. Därefter har vi valt citat som belyser frågeställningarna. Frågeställningarna som skall besvaras handlar om hur skolkuratorns professionella roll beskrivs, hur skolkuratorer talar om maskulinitet i förhållande till psykisk ohälsa och på vilket sätt skolkuratorer beskriver manliga elever benägenhet att söka hjälp.

Citaten kommer att redogöras och analyseras med stöd av Connells teori samt den tidigare forskning som presenterats. Det kommer variera från citat till citat vilken kunskap som anses lämplig att analysera med. Begrepp utifrån Connells teori som kommer att vara

återkommande i analysen är: *Hegemonisk, underordnad, marginalisering och delaktighets maskulinitet* (2008:115). Ytterligare begrepp som kommer vara aktuella utifrån Beckett och Horners bok är: *färdigheter, kunskap och värderingar* (2016:12 - 13).

5.1 Skolkuratorns profession

I följande tema kommer professionen i förhållande till psykisk ohälsa att belysas utifrån de olika aspekter som har framkommit under studiens gång. Den skolkuratoriva professionen kan variera på olika sätt, och därmed påverka arbetet med de manliga eleverna.

“...de som är nackdelen är också som jag nämnde att man är ensam i sin profession, det är bara jag som har den här ingången på den här skolan, det här perspektivet, och att det blir ensamt att ha det perspektivet men också ensamt att man inte har någon att bolla med...” - Respondent 3

Många respondenter uttrycker sig på liknande sätt kring att det finns en ensamhet inom professionen och att det oftast betraktas som en nackdel. Respondent tre beskriver sin uppfattning om hur ensamheten kan påverka det skolkuratoriva arbetet. Hen menar på att det inte finns någon annan personal att resonera med. Detta kan tolkas som att det finns en svårighet i professionen där skolkuratorer har en ensamhet med det psykosociala perspektivet. Enligt tidigare forskning betonas vikten av att ha ett professionellt nätverk och handledning i arbetet (Beckett & Horner, 2016:12–13).

Ifall det skolkuratoriva arbetet saknar detta nätverk för att kunna resonera med kollegor som har likvärdig utbildning, finns risken att kuratorn går miste om ett värdefullt verktyg. Verktöget kan innebära ett stöd i svåra situationer med eleverna. Om skolkuratorer skulle sakna detta verktyg i sitt arbete, kan det leda till ytterligare svårigheter med elever som inte söker hjälp i lika stor utsträckning. Här bör en skolkurator ha stora kunskaper och erfarenhet kring hur sådana situationer ska handskas och även kring hur de ska nå både manliga och kvinnliga elever. I den tidigare forskningen framgår det att män inte söker hjälp i lika hög utsträckning som kvinnor (Pattyn, Verhaeghe & Brackel, 2013:1089). Detta är en aspekt som även kan förekomma i skolorna, därmed bör det finnas kunskap kring detta, vilket kan försvåras ifall individen är ensam i sin profession.

“...varje måndag så har vi så möte, morgonmöte där mentorerna sitter med sina klasser och elevhälsan också är med, där man kan ha en dialog kring, ah men nu är vi oroliga för den här eleven, okej vi gör dom här insatserna, vad gör kollegiet, vad gör liksom mentor, vad gör undervisande lärare, att det finns liksom en plattform för att ha den där samverkan, för annars tror jag det är, ja det fallerar liksom...” - Respondent 3

Flera respondenter uttrycker att samverkan är en viktig del av kuratorsarbetet och att det är till stor fördel om ett samarbete existerar med de andra professionerna på skolan. I ovanstående citat beskriver respondent tre att personalen på skolan har möten varje måndag för att diskutera ifall det finns någon situation som behöver hanteras eller någon elev som behöver stöd. Respondent tre uttrycker vidare att all personal samtalar om vad de enskilda professionerna kan göra i dessa fall, där det poängteras att samverkan är viktig. Den typ av samverkan som respondent tre beskriver kan vara till fördel för många elever, främst för de unga män som inte själva vågar söka hjälp. Det kan exempelvis vara på följande sätt att somliga manliga elever kan ha mer förtroende till en lärare, där läraren eventuellt kan hjälpa eleven genom att motivera till att ta kontakt med skolkuratoren.

“... jag lägger nog mer tid på att prata om normalisering när det gäller killar, för dem känner sig mer annorlunda för att dem inte mår bra.” – Respondent 5

“...Ja men dels ska vi ha ett normkritiskt förhållningssätt i skolan där vi inte ska dela in i kategorier varken när det gäller religion, kön eller etnicitet eller någonting annat...” - Respondent 5

Respondent fem resonerar kring normer och förhållningssätt i arbetet. I ovanstående utdrag resonerar respondenten om att skolkuratorer skall ha ett normkritiskt förhållningssätt, samtidigt som hen talar mer om normalisering med manliga elever. Detta uttryck kan uppfattas som motsägelsefullt, då skolkuratoren bör vara normkritisk i sitt arbete och inte utgå ifrån några normer, samtidigt som hen är medveten om att en sådan uppfattning existerar hos de manliga eleverna. Således visar detta på att skolkuratoren är medveten om att det kan finnas en samhällsnorm där det inte är accepterat att en ung man mår dåligt.

Detta kan belysas med hänsyn till *värderings*begreppet som Beckett & Horner beskriver i deras teori (2016, 12 - 13). Där menar författarna att socialarbetare inte ska vara diskriminerande eller dömande i sitt arbetssätt samtidigt som de ska agera etiskt rätt utifrån de professionella ramarna (ibid). I förhållande till denna antydning som uttrycks så kan det antas att vissa skolkuratorer har en sådan värdering som Beckett & Horner beskriver. Andra respondenter talar om att det är vissa normer som existerar kring manliga elever och att skolkuratorerna får resonera kring hur de ska nå manliga elever på bästa sätt. En uppfattning som synliggörs är att även om det skolkuratoriva arbetet ska vara normkritiskt, så kan vissa könsnormer vara svårare att avvika ifrån. På ett sätt kan detta betraktas som en fördel utifrån att skolkuratorer ska ha en värdering kring att möta ungdomar utifrån deras behov.

Medvetenhet om att vissa manliga elever behöver ett annat stöd är viktig att resonera kring, detta för att bryta uppfattningen kring att psykisk ohälsa inte är lika accepterat hos unga män. Skolkuratorerna bör ha ett normkritiskt arbetssätt, däremot har somliga respondenter uttryckt att manliga elever bör behandlas annorlunda då de hanterar sina känslor på annat sätt. Detta kan tyda på att skolkuratorer har en medvetenhet om den hegemoniska maskuliniteten, genom att de förhåller sig annorlunda mot unga män än mot unga kvinnor. Eleverna bör behandlas lika, men samtidigt strävar skolkuratorerna efter att nå manliga elever på ett annat sätt. Å ena sidan kan det innebära att skolkuratorerna tillämpar ett normkritiskt arbetssätt genom att uppmärksamma de manliga eleverna som inte söker hjälp i lika hög utsträckning. Samtidigt som detta kan leda till att mindre uppmärksamhet riktas till de kvinnliga eleverna.

Randell beskriver en liknande företeelse angående maskulinitet där unga män som förhåller sig till tuffhet helst inte vill visa känslor och vill hålla upp en fasad (2016:52). Detta är däremot endast ett resonemang som framkommit under intervjuerna och behöver nödvändigtvis inte stämma med verkligheten. Det kan vara svårt att förhålla sig till hur pass annorlunda eller likvärdigt eleverna ska behandlas, både utifrån ett individperspektiv och samhällsperspektiv. Om de behandlas likvärdigt tas inte individperspektivet i hänsyn, vilket kan vara viktigt för de individer som känner sig annorlunda på något vis. Om fallet är att individer behandlas annorlunda på grund av kön, kan detta tolkas som ojämnt.

5.2 Psykisk ohälsa

I följande tema om psykisk ohälsa belyser vi först hur skolkuratorerna definierar psykisk ohälsa generellt och sedan specifikt i relation till manliga elever.

“... att egentligen hälsa är att pendla mellan det sjuka och det friska, och i hälsan innebär också att man har stunder där det känns jobbigt, en psykisk ohälsa den är på något sätt, den där jobbiga stunderna varar under en längre period skulle man kunna också säga ibland...” – Respondent 2

Respondenterna uppger sina definitioner om vad psykisk ohälsa är. Generellt sätt menar de flesta skolkuratorerna på att psykisk ohälsa kan definieras som någonting som inte är hälsofrämjande och något som upplevs över en längre tidsperiod. Ett antal respondenter menar på att hälsa i faktum är att pendla mellan både att ha bra och dåliga stunder och innebär en acceptans för att stundvis ohälsa är en del av livet.

Respondent två uttrycker att psykisk ohälsa är något utöver pendlandet mellan det sjuka och det friska, vilket visar på en medvetenhet om att psykisk ohälsa inte bör ses som något vardagligt. Genom att tyda dessa utsagor utifrån Beckett & Horner kan det resoneras utifrån en av de tre attributen vilket är *färdigheter* (2016:12). Detta innebär att skolkuratoren kan arbeta med individer i svåra situationer och genom bland annat observationer skapa relationer, samtidigt som de ska ingripa och erbjuda stöd och hjälp. Som skolkurator är det därför av vikt att kunna reflektera över vad anses vara psykisk ohälsa, och inom detta kunna tillämpa sina färdigheter i arbetet med eleverna. Genom att förstå att psykisk ohälsa kan ha olika definitioner och tolkas på olika sätt, förmedlas också detta till de elever skolkuratorerna möter. Detta kan ge eleverna en bred bild av vad psykisk ohälsa är, vilket ger en bättre förståelse för eleverna.

“Det är ju kanske bra att man får en diagnos på någonting men då har det ju redan gått för långt. Jag vill ju att psykisk ohälsa ska vara när man känner att hälsan på något sätt vacklar...” – Respondent 6

Respondent sex talar om att en diagnos på ett sätt kan vara positivt, samtidigt som det kan tyda på att den psykiska ohälsan redan har gått för långt. Detta bekräftar också ovanstående resonemang om att skolkuratoren har ett ansvar att observera och utifrån detta erbjuda stöd och hjälp (Beckett & Horner, 2016:12).

Respondentens citat tolkar vi som en medvetenhet om vikten av att jobba förebyggande inom det sociala arbetet. Samtidigt uttrycker respondenten att detta är hens önskan och inte någonting som tyder på att alla ser denna definition på samma sätt. I viss mån kan det resoneras om att diagnoser i sin helhet är svåra att förebygga och att en diagnos inte speglar den problematik som en ungdom kan komma att ha. Respondent sex väckte våra tankar kring hur ett samtal med denne kan se ut om en elev har en diagnos eller inte. Risken finns att kuratorn i många samtal medvetet söker efter något mer i hopp om att förebygga en diagnos. Risken finns också att en elev med en faktisk diagnos inte får den hjälp denne behöver för att kuratorn anser att det redan gått för långt och inte går att hjälpa på samma sätt.

5.2.1 Psykisk ohälsa bland unga män

I detta avsnitt redogör vi för respondenternas utsagor kring den psykiska ohälsan bland unga män. Vidare framkommer även kuratorernas uppfattning om olika aspekter som kan påverka den psykiska ohälsan.

”...jag brukar tänka såhär, pojkar som är väldigt ensamma och inte har några vänner, dem är nästan mer ensamma än ensam tjej. Men alltså dem blir väldigt övergivna och därför gör man allt för att vara med. Och jag kan se tjejer som kan säga “nej det där bryr jag mig inte om, jag backar undan”. “Jag vill inte det” och man kan vara tydlig med det. Nu ska jag, nu generaliserar jag grovt här, men jag upplever att många pojkar ställer upp för varandra på ett sätt som man egentligen inte vill för att man känner det är, antingen är man med eller så är man utanför.” – Respondent 6

Citatet ovan från respondent sex antyder på att pojkar är mer ensamma än ensamma flickor. Skolkuratoren indikerar på att flickor kan säga ifrån på ett annat sätt än pojkar, därmed kan pojkar som inte är delaktiga i exempelvis kriminella handlingar eller mobbning vara mer ensamma, då de inte får vara med alls. Exemplet ovan kan tyda på att pojkarna påverkas av

gruppträck och kan kopplas till den delaktiga maskuliniteten (Connell, 2008:117). De som inte strikt följer den hegemoniska maskuliniteten kan hamna i ett utanförskap ifall individen inte väljer att delta. Vidare kan detta tolkas som att kuratorn uppfattar att manliga elever kan känna sig mer ensamma när de bli exkluderade, och att kvinnliga elever inkluderas även om de säger ifrån. Denna ensamhet som kuratorn uttalar sig om kan ha en påverkan på den psykiska ohälsan. Detta tyder således på att skolkuratorn har ett större ansvar vid talet om manliga elevers psykiska ohälsa, och att det är därför de hanterar deras psykiska ohälsa och problematik annorlunda.

Begreppet *värderingar* utifrån Beckett & Horner talar om att möta ungdomars behov, samtidigt som de ska bibehålla en icke-dömande och icke-diskriminerande attityd och sätt att arbeta (2016:13). Genom våra intervjuer har vi upptäckt en svårighet i att skilja mellan att arbeta icke-diskriminerande och samtidigt tyda de skillnader som existerar mellan manliga och kvinnliga elever. Detta uttrycks genom att många av respondenterna inte vill uttrycka sig om att det finns skillnader samtidigt som de ser en skillnad och delvis tänker annorlunda kring det. Respondent sex visar på en stark åsikt som både kan tolkas positivt och negativt. En ökad medvetenhet kring att ensamhet hos pojkar är starkare än hos flickor kan innebära en större hjälpinsats när kuratorn upplever en manlig elev som ensam. Samtidigt finns risken att kuratorn glömmar bort den kvinnliga elevens ensamhet och inte tar det på lika stort allvar, samt tas det för givet att en manlig elev inte klarar av att vara ensam.

“... vi jobbar så jättemycket med att bryta ner normer kring vad som är manligt och kvinnligt så att jag inte skulle vilja definiera det. Jag pratar mer om mänsklighet. Vad är mänskligt snarare än vad som är manligt och vad som är kvinnligt. Sen kan man se i eleverna som jag möter att det finns olika, att tjejerna generellt har lättare för att prata, att dem är mer vana vid att prata i sitt umgänge med vänner och väninnor” - Respondent 5

I jämförelse med det föregående citatet där respondent sex tydligt beskriver att det finns skillnader mellan manliga och kvinnliga elever, så definierar inte respondent fem vad manlighet är. Samtidigt menar skolkuratorn på att skillnader mellan manliga och kvinnliga elever existerar. Utifrån detta kan vi se att respondenten har en vilja till att bibehålla ett icke-dömande och icke-diskriminerande sätt att arbeta utifrån den sociala arbetets teori (Beckett & Horner 2016:12 - 13).

Vårt resonemang bygger på att respondenten ovan talar om mänsklighet istället för vad som är manligt och kvinnligt. Således tolkar vi att skolkuratorernas arbetssätt indirekt konstruerar maskulinitet. Detta genom att anse att manliga elever behöver mer stöd eftersom de inte visar känslor på samma sätt som kvinnliga elever och att ensamhet hos manliga elever uttrycks annorlunda. På detta sätt visar respondenten på en medvetenhet eftersom hen fortfarande förhåller sig till manliga elever annorlunda.

5.3 Hjälpbenägenhet

Temat hjälpbenägenhet kommer att ta upp delar kring hur skolkuratorerna uppfattar manliga elevers hjälpbenägenhet och ifall det finns en skillnad i förhållande till kvinnliga elever.

“...Som jag sa tidigare så upplever jag att killarna söker upp mig mer än vad tjejerna gör, så jag ser ju ingen faktisk skillnad på det, sen är eleverna vana, skolsköterska och specialpedagoger är kvinnor och har varit kvinnor på min kuratorstjänst innan, så det är nog kanske något nytt, jag kan tänka mig att de flesta ni kommer intervjua är kvinnor...” – Respondent 1

Respondent ett för en intressant tankegång kring att manliga elever söker sig mer till en skolkurator om skolkuratoren är man själv. Samtidigt som respondenten framhäver att tidigare skolkuratorer och andra professioner inom elevhälsan har varit kvinnor. Skolan i fråga är en mer manligt dominerad skola, vilket skapar funderingen kring om de manliga eleverna söker sig till en skolkurator för att det är fler manliga elever eller om det är för att kuratorn är man själv. Således bör det betonas att det respondenten uttrycker är hans enskilda tanke kring varför de manliga eleverna söker sig till respondenten. Resonemanget som framförs kan tyda på att skolkuratoren själv har en uppfattning om varför manliga elever tyr sig mer till honom än kvinnliga skolkuratorer.

Skolkuratorns resonemang kan belysas genom den hegemoniska maskuliniteten utifrån att socionomyrket anses som ett kvinnodominerat yrke (Connell, 2008:115). Detta kan tolkas som att män hellre arbetar med professioner som innehåller mindre känsliga situationer. Utifrån vad samtliga respondenter uttrycker avser den manliga normen vara att inte visa känslor eller visa sig svag. Flera av respondenterna var tydliga med att manliga elever

generellt har svårare att söka hjälp hos skolkuratorer och kunde vidare koppla detta till den manlighetsnorm som existerar i samhället eller i skolor.

“Ja, jag tror att det är en större tröskel för dom att söka hjälp jämfört med tjejer, just för att, just för att det ligger att vi har den här manlighetsnormen liksom, machoidealet, som en del av den tröskeln liksom, men jag, det är så svårt att säga, men jag upplever ändå liksom att, ja jag tror att det är mycket svårare för dom att söka hjälp utifrån de...” – Respondent 3

Respondent tre menar att vägen in till skolkuratorns kontor är längre och mer omständig än för kvinnliga elever. Således menar vissa respondenter att detta inte behöver innebära att manliga elever har mer eller mindre behov av hjälp. Utifrån den delaktiga maskuliniteten menar Connell att delaktighet görs eftersom männen tillgodogör den patriarkaliska utdelningen bland annat genom de fördelar männen vinner av kvinnornas underordnade ställning (2008:117). Ifall detta sätts i relation till skolkuratorns citat kan tolkningen göras att det i detta fall är omvänt. Utifrån respondentens utsaga antyder hen att maskulinitetsnormen som finns i samhället är en nackdel för de manliga eleverna i sitt hjälpsökande. De kvinnliga eleverna har istället fördel av att ingå i en samhällsnorm som menar att kvinnor och män visar känslor på skilda sätt. Klyftan i hjälpbenägenheten konfirmeras även i en studie där de beskriver att män söker sig till hälso-och sjukvården i en mindre skala än vad kvinnor gör, och de menar på att det synliggör en skillnad (Pattyn, Verhaeghe & Brackel, 2013:1089).

“...men jag upplever mycket att när en har sökt hjälp här och som kanske ändå har någon typ av status om ni förstår, alltså och är erkänd man, eller kille eller liksom som blir accepterad, och att den visar att en också har varit här hos mig och kan prata om det, då får jag liksom tio elever på köpet av det...” - Respondent 3

Samma respondent resonerar vidare kring att en manlig elev med mer status som söker hjälp kan bidra till en positiv våg av acceptans, vilket i sin följd kan leda till att fler manliga elever söker hjälp. Detta kan också bidra till att kuratorn omedvetet eller medvetet söker sig till de manliga eleverna med mer status. Vidare kan det tolkas som att respondenten vet hur hen ska gå tillväga för att motivera till att fler manliga elever söker hjälp. Respondenten uttrycker sig

om att en erkänd man eller kille blir mer accepterad, vilket visar på att respondenten har en uppfattning kring vilka av de manliga eleverna som innehar mer status i skolan.

Detta är särskilt intressant att ha i åtanke vid koppling till Connells begrepp marginalisering (2008:118 - 119). Vår tolkning är att manliga elever i relation till hjälpsökande hos skolkuratorer är mer marginaliserade än kvinnliga elever, då detta inte går i enlighet med den maskulinitetsnorm som föregår. Exemplet Connell ger är att vissa svarta atleter kan utgöra förebilder för den hegemoniska maskuliniteten, men att den enskilda individen inte leder till att svarta män överlag erhåller någon social auktoritet. Detta påvisar en tillfällig förändring i förhållande till citatet ovan, vilket innebär att den enskilda personens status och påverkan på andra manliga elever inte utgör en radikal förändring i längden eller för samhället i stort. Samtidigt som den hegemoniska maskuliniteten är i ständig förändring kan det inte heller påstås att en liten förändring inte kan leda till en större. Den hegemoniska maskuliniteten kan med tiden komma att förändras till en mer likställd könsnorm mellan män och kvinnor, och kanske är det den lilla förändringen i samhällets gymnasieskolor som kan vara en bidragande faktor.

Citatet ovan kan också relateras till Randell som beskriver olika maskulinitetstyper. Hon menar att värderingarna och sättet unga män ska agera kan ändras, beroende på vilken social kontext de befinner sig i och vilken grupp de associeras med (2016:52). Detta påstående kan därför kopplas till att det inte enbart grundar sig i den manliga eleven med status, utan också de individer runt omkring som påverkas av gruppen de associeras med.

“Och killar söker också hjälp på ett annat. Dem kan komma för något praktiskt så och då får man vara lite på tå, alltså faktiskt. För att annars så slinker dem iväg och så försvinner dem.” - Respondent 6

En del av respondenterna och bland annat respondent sex resonerar kring de olika sätten som manliga elever söker hjälp på, de menar på att det kan förekomma att de manliga eleverna tar kontakt med sjuksköterska i första hand. Dessa respondenter uppger att manliga elever har lättare för att söka hjälp för någonting som är mer konkret och möjligtvis gör fysiskt ont, och att det i sin tur är sjuksköterskans ansvar att fånga upp den egentliga problematiken.

Respondent sex antyder att de manliga elevernas sätt att söka hjälp på är annorlunda än de kvinnliga elevernas, vilket visar på att respondenten har en uppfattning kring hur manliga elever söker hjälp. Utifrån Beckett & Horner handlar detta om kunskap för att som professionell kunna urskilja den riktiga orsaken bakom den manliga elevens mående (2016:12 - 13). Risken finns att en skolkurator med denna kunskap inte direkt kommer i kontakt med ungdomen i fråga och att sjuksköterskan endast behandlar den manliga elevens fysiska mående. Därför är ett nära samarbete mellan bland annat sjuksköterska och skolkurator väsentligt för att inte riskera att förlora en ungdom som mår psykiskt dåligt. Respondenten ovan tillför till en intressant tanke om hur mycket den enskilda kuratorns kompetens spelar roll i att hjälpa de manliga eleverna. En kurator med kortare erfarenhet kanske inte nödvändigtvis reflekterar över sambandet mellan det fysiska och det psykiska vilket vidare kan bidra till konsekvenser för den manliga eleven.

5.4 Maskulinitet

Detta tema kommer behandla de antydningar och uttryck som framkommer kring maskulinitet i studien och på vilka olika sätt den beskrivs, samtidigt kommer utsagorna att jämföras och diskuteras.

“... svaghet är inte ett manligt attribut riktig, “hur förhåller jag mig till det och vem kan jag prata med?”, så att just det här att kunna sätta ord på känslor för killar, det tror jag fortfarande är väldigt komplicerat och ställer till, alltså det, det hör också till samhällsnormer fortfarande, alltså man delar upp tjejer och killar så, killar har svårt för att prata om känslor...”- Respondent 7

“...den största är att det finns en samhällsnorm att man kanske inte ska ha problem, framför allt inte psykisk ohälsa eller psykosociala problem som det kvinnliga könet tänker jag, att det ska finnas något stigma kring det, ja asså då det som pojkarna eller killarna behöver leva upp till...” – Respondent 1

En gemensam nämnare för samtliga respondenter är att de uttalar sig om att en samhällsnorm existerar gällande hur män bör och inte bör agera i situationer som handlar om känslor och psykisk ohälsa. Uttryck som “stark”, “inte visa problem”, “självständig” och “att inte visa

känslor” är återkommande beskrivningar på den normativa manligheten. Ur ett samhällsperspektiv uttrycks även svaghet associeras negativt i talet om unga män.

I ovanstående citat beskriver skolkuratorerna att svaghet inte anses som ett manligt attribut och att det främst är kvinnor som talar om sin psykiska ohälsa. I dessa citat uttrycker skolkuratorerna en uppfattning kring manliga attribut som är i liknelse med den hegemoniska maskuliniteten, vilket unga män förväntas förhålla sig till (Connell, 2008:115). Unga män står inför förväntningar av samhället där de inte skall visa känslor eller psykisk ohälsa, detta i form av att unga män ska visa sin tuffhet genom att hålla tillbaka känslor. I enighet med detta uttrycks det av samtliga respondenterna att det finns ett samhällsideal kring hur unga män ska vara, men respondenterna resonerar inte vidare om vilka som skapar detta ideal. Samtidigt uttalar sig skolkuratorerna om att det är en samhällsnorm, vilket kan tyda på att det är samhället i sin helhet som formar dessa normer. Utifrån den hegemoniska maskuliniteten så talas det om att det kan konstrueras en ny maskulinitet under olika tider (Connell, 2008:117). Den typ av maskulinitet som skolkuratorerna talar om samt den som konstrueras av samhället behöver inte likna den maskulinitet som var förr. Delvis har maskuliniteten förändrats och utvecklats, men den hegemoniska maskuliniteten kvarstår i de rådande samhällsnormerna.

“Idag ska man inte bara vara den stora starka manliga mannen, idag ska man vara, ha den sidan men även vara allt det andra som identifieras oftast och traditionellt som tjejigt och omanligt och gayigt och homosexuellt och allt vad det är. Så man kan inte bara vara man idag, det räcker inte...” –

Respondent 4

Ett tema som är återkommande i respondenternas utsagor är att den manlighet som funnits tidigare har förändrats med tiden. Respondenten beskriver att manlighet inte längre handlar om att vara stor och stark utan även att andra känsliga sidor bör framhävas.

Respondent fyra talar om att manlighet även ska ha en mjuk sida i dagens samhälle, samtidigt uttrycker skolkuratoren att den mjuka sidan identifieras som kvinnligt och homosexuellt. Detta kan indikeras som någorlunda motsägelsefullt eftersom respondenten försöker förhålla sig till sina egna såväl som samhällets värderingar. Ett sådant resonemang kan skapa förvirring kring att hen talar om både att en mjuk sida är ett krav samtidigt som den kvinnliga och homosexuella aspekten uttrycks med en mer negativ betoning. Vi tolkar hens uttalande som

att den traditionella hegemoniska manligheten inte räcker till, utan att män har ytterligare krav på sig. Respondentens uttalande tolkas som en medvetenhet kring att den mjuka sidan inte är ett manligt attribut utan ett kännetecken som växt fram med tiden.

Det som framgår i citatet kan gestaltas i Connells teori. Det resonemang som respondent fyra framför, indikerar på att maskuliniteten förändras med tiden. Parallellt kan det ge intryck av att den delaktiga maskuliniteten är mer synlig bland unga män idag. Den delaktiga maskuliniteten utgår ifrån att männen tar fördel av den hegemoniska maskuliniteten samtidigt som de inte tillämpar ett mönster av den (Connell, 2008:117). Utifrån tidigare resonemang kring vilken samhällsnorm som föreligger för unga män så uttalas det om en hegemonisk bild samtidigt som andra respondenter belyser en mjukare bild av den. Detta kan tolkas som att maskuliniteten utvecklas samtidigt som den kvarstår i sin tidigare form.

Med utgångspunkt i de olika resonemangen som framkommer ovan så kan det uppstå förvirrande tankar kring det som har uttalas. Vissa respondenter uttrycker sig om att en hegemonisk bild kvarstår i samhället och andra respondenter antyder att det framhävts en mjukare bild av maskulinitet. Respondenterna uttalar sig om olika typer av maskuliniteter, vilket kan vara svårt att tolka eftersom de synliggör olika perspektiv på dessa maskuliniteter.

Randell beskriver tre olika typer av maskuliniteter, den första typen handlar om tuffhet associerad till maskulinitet och att inte visa sig svag. Den andra beskriver en mjukare maskulinitet där unga män vågar uttrycka vad de känner. Den sista handlar om unga män inte vill innefattas av något av de rådande samhällsnormer kring hur en man ska vara (2016:51 - 52). Det kan därmed tänkas att de olika maskulinitetstyperna som Randell och Connell beskriver speglas i samhället och i de utsagor som framkommer. Respondenternas beskrivning tyder på att ifall en ung man uttrycker att denne inte mår bra, kan de mötas av motstånd från samhället då de unga männen har samhällsnormerna att förhålla sig till.

“Och så fort vi på något sätt glider över dem här normerna så provocerar det någon och jag upplever att det är mer provokativt att falla utanför normen som pojke än vad det är som tjej.” - Respondent 6

En del av respondenterna talar även om de normer unga män har att förhålla sig till i samhället eller i skolan. I ovanstående citat beskriver respondent sex att hen upplever att det

kan bli mer provocerande om en ung man faller utanför normen i jämförelse med en ung kvinna. Detta kan tolkas som att respondenten har en uppfattning om vad som anses provocerande för en ung man eller för en ung kvinna att falla ifrån. Provokation är ett laddat ord som kan uppfattas på olika sätt, därmed innebär det att vi inte kan ge ett generellt svar för vad respondenten anser är provokativt.

Inom maskulinitetsteorin talas det om *underordnad maskulinitet* vilket kan beskrivas som den hegemoniska maskulinitetens motsats. Connell talar i detta om heterosexuella mäns överordning och homosexuella mäns underordning (2008:116). Ovanstående citat kan relateras till Connells beskrivning av underordnad. Respondentens uttalande kan syfta på att om en ung man bryter vissa maskulinitetsnormer, finns risken att kategoriseras in i underordnade. Detta kan eventuellt leda till marginalisering och diskriminering. I samband med detta resonemang kan det vara en förklaring till varför unga män i relation till unga kvinnor upplevs ha större svårigheter med det normbrytande beteendet.

“... jag tror de är ju så ofantligt påverkade av medier, det är vi ju alla. Det här att söka då efter sin identitet, så är det ju väldigt lätt att de kommer fram just de här stereotypa manliga idealen, det är det som krockar för många, mår man då dåligt och känner att man inte riktigt fixar tillvaron, jag känner mig svag...” - Respondent 7

Flera skolkuratorer talar om det stereotypa manliga idealet och samhällsnormer som handlar om hur killar bör och inte bör vara. Särskilt intressant är respondent sju som kopplar idealen till medier och menar att detta är en direkt koppling till de ideal som finns i samhället idag. Skolkuratoren uttrycker att hen anser att medier påverkar unga män och när de söker efter sin identitet har de lätt för att relatera till det stereotypa manliga idealet. Här syftar skolkuratoren på att sökandet efter sin identitet stöter på andra omständigheter som påverkar de unga männen, vilket kan leda till ett sämre mående.

Utifrån det ovanstående resonemang som skolkuratoren talar om, kan det uppfattas som att de män som uppvisas i medier idag med sannolikhet ingår i någon typ av den hegemoniska maskulinitet (Connell, 2008:115). Det som uttrycks av skolkuratoren kan föra en tanke av att den manliga rollen är lättsam att relatera till offentligt och därmed uttrycker inte unga män sin sårbarhet. Här syftar skolkuratoren på att den manliga normen som framstår i medier inte

tillåter personen att visa sig svag. Utifrån skolkuratorns resonemang kan det uppfattas som att de män som relaterar till en viss maskulinitet skapar en kultur och en grupp. Denna grupp representerar då den manliga normen i samhället, vilket kan skapa en viss typ av ideal som unga män identifierar sig med.

“...här är vi en skola med många fler tjejer, men dock är det killarna som har status på något sätt...” – Respondent 2

Respondent två uttrycker ett intressant perspektiv på hur de manliga eleverna får status på en skola med fler flickor än pojkar. Respondenten ger däremot inget uttalande om varför hen anser att det är på detta vis. Liknande uttryck framkommer inte från de andra respondenterna vilket gör att vi inte kan generalisera att det skulle se ut på följande vis på andra skolor. Respondenten beskriver att de manliga eleverna har mer status än de kvinnliga eleverna trots att det är en skola med avsevärt fler kvinnliga elever. Respondenten uppger inte något vidare resonemang kring varför de manliga eleverna har mer status. Iakttagelsen kan dock tyda på att kuratorn har en medvetenhet kring att en sådan företeelse fortgår. Medvetenheten kan komma att leda till att kuratorn agerar annorlunda i sitt arbete med eleverna.

Beskrivningen kan relateras till att det pågår någon typ av genuspraktik på skolan, vilket kan anses rimligt i samband med Connells teori om den hegemoniska maskuliniteten (2008:115). Detta kan väcka tankar kring att samhällets normer även kan spegla sig i skolmiljön och att skolan kan vara en påverkande faktor till att samhällsnormerna upprätthålls av eleverna.

“...liksom en våldskultur som är jättetydlig och liksom att liksom hålla upp sin egen heder inför andra, inför sig själv, att med den så måste man per automatik kunna förhålla sig till våld så. Både det, sen tänker jag också att man många av mina elever också måste förhålla sig till kriminalitet, vapen på många sätt, droger, på ett sätt som tjejer inte exponerade för...” -
Respondent 3

En av skolkuratorerna lyfter upp ett intressant tema som ingen av de andra skolkuratorerna berör, detta ger en ny aspekt att ha i åtanke gällande den psykiska ohälsan. Detta tema berörs ofta i sociala medier, där våldet knyts an till män och manlighet. Skolkuratorn menade på att unga män utsätts för en våldskultur, kriminalitet och droger på ett annat sätt än tjejer och att

även detta kan påverka de manliga eleverna. Med utgångspunkt i detta resonemang kan det antas att skolkuratoren fått detta intryck av de unga män hen talat med. Skolkuratorns tankegång framhävs här, då hen förhåller sig till den utgångspunkt att unga män utsätts för samtliga saker i större utsträckning. Detta belyser att skolkuratoren på ett sätt styrker skillnaderna mellan unga män och unga kvinnor, där de unga männen anses hantera vissa påfrestande situationer mer än unga kvinnor gör.

Utifrån Connells teori där mäns position anses dominera samtidigt som kvinnor hamnar i en underordnad position, så indikerar det på en tydlig dominans i våldskulturen. Den dominant positionen som beskrivs kan kopplas till den hegemoniska maskuliniteten (Connell, 2008:115). I samband med skolkuratorns utsaga kan det tänkas att kvinnor anses svaga i detta sammanhang och därmed är de inte lika inkluderade. Detta kan eventuellt förstärka den dominant punkten som maskuliniteten förhåller sig till där kvinnor anses som underordnade. Däremot kan det framstå som att detta tema som har lyfts upp handlar om en medvetenhet som skolkuratoren har och tagit del av i sitt arbete. Skolkuratoren nämner våldskulturen i samband med att det är en aspekt som kan bidra till den psykiska ohälsan bland manliga elever, som hen kommer vara eller varit i kontakt med.

6 Resultat

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka hur skolkuratorer talar om maskulinitet gällande manliga elever i förhållande till psykisk ohälsa. De frågeställningar som formulerats har grundat sig i skolkuratorernas erfarenheter, syn på psykisk ohälsa bland manliga elever och deras resonemang kring maskulinitet.

6.1 Hur beskriver skolkuratorer sin professionella roll i förhållande till manliga elevers psykiska ohälsa?

Utifrån den studie som har genomförts har flera resonemang och slutsatser framkommit. I undersökningen framkom det ett antal olika aspekter på den professionella rollen.

Samtliga skolkuratorer beskrev att de känner en ensamhet i sin roll och att det begränsat arbetet på olika sätt, samtidigt som andra skolkuratorer beskrev att de har ett visst nätverk att

använda sig av. Den tidigare forskningen har betonat vikten av ett professionellt nätverk för att kunna få stöd i sitt arbete (Beckett & Horner 2016:12 - 13).

I analysen framkom det att det är viktigt med ett normkritiskt förhållningssätt i skolan genom att inte dela in eleverna i kategorier. Samtidigt synliggjorde skolkuratorerna att det spenderas mer tid vid pratet om normalisering med de manliga eleverna.

Vidare i analysen framträdde det att många skolkuratorer upplevde att unga män är i behov av ett annat stöd då de inte visar känslor på samma sätt som unga kvinnor. Randell tydliggjorde och bekräftade denna aspekt kring att unga män inte vill visa känslor eller svaghet, då de vill hålla upp en fasad (2016:52)

6.2 Hur talar skolkuratorer om maskulinitet i förhållande till manliga elevers psykiska ohälsa?

Ett resultat som framkom är att samtliga respondenter resonerade kring att ett manligt attribut är att inte ha problem, främst inom den psykiska ohälsan då det ansågs som en svaghet.

Vidare resonerade respondenterna kring att detta varit en samhällsnorm som de manliga eleverna haft att förhålla sig till, vilket bekräftades i den hegemoniska maskuliniteten (Connell, 2008:115).

En del respondenter antydde på att det idag inte endast finns en hegemonisk maskulinitet utan även att män bör ha en mjukare sida genom att ha insikt och förståelse för bland annat homosexualitet och femininitet. Detta pekade mot en eventuell förändring angående den samhällssyn som råder kring maskulinitet, där det framkommit att en typ av mjukare maskulinitet har trätt fram. Detta har också framhävts i Randells studie där hon beskrev denna typ av maskulinitet i vilket individen haft ett mjukare förhållningssätt (2016:52). Connell beskrev en liknande definition av maskulinitet genom att använda begreppet *underordnade* (2008:116).

Ett annat tema som framkom efter en av respondenternas uttalande, handlade om våldskulturen hos män. Respondenten menade på att manliga elever förhåller sig till kriminalitet och vapen på ett annat sätt än kvinnliga elever. Respondenten menade på att detta kan vara en påverkande faktor till den psykiska ohälsan. Detta framhävde mäns dominant

position och därmed kvinnors underordnade. Connell underströk detta genom att definiera hegemonisk maskulinitet som en sammanställning av genuspraktik (2008:114)

6.3 På vilket sätt beskriver skolkuratorer manliga elevers benägenhet att söka hjälp?

Resultatet visade att den generella definitionen för psykisk ohälsa var en känsla av ohälsa över en längre period av tid. I vissa fall har skolkuratorerna också definierat psykisk ohälsa utifrån diagnoser, samtidigt som respondenterna stundvis menat att en diagnos kan vara en indikation på att det redan gått för långt. Det är viktigt att ha kunskap och färdigheter kring detta för att kunna förhålla sig till den psykiska ohälsan (Beckett & Horner, 2016:12–13).

Ett resultat som framkom var att maskulinitet i förhållande till manliga elevers psykiska ohälsa, beskrevs generellt inte hanteras annorlunda än kvinnliga elevers psykiska ohälsa. Samtidigt har flera respondenter uttryckt att manliga elever många gånger har svårare att hantera psykisk ohälsa och ensamhet vilket också resulterat i att skolkuratoren hanterat detta annorlunda.

Vidare visade resultatet att skolkuratorerna strävat efter att förhålla sig till unga manliga och unga kvinnligas psykiska ohälsa på samma sätt. Detta genom en medvetenhet över att manliga elever behövt mer stöd utifrån att de haft svårare att visa känslor och upplevt ensamhet annorlunda. Således ska skolkuratorer ha färdigheter och arbeta med ungdomarna på ett icke-diskriminerande och icke-dömande arbetssätt (Beckett & Horner, 2016:12–13).

Det uttrycktes även att det finns en medvetenhet kring konstruktionen av kön. Vissa skolkuratorer uttalade sig om att de helst inte ville prata om kön utan istället om individen. Med utgångspunkt i denna antydning så talade Randell (2016:52) om en icke-normativ maskulinitet. Hon menade att det finns en maskulinitet där unga män distanserar sig från den traditionella maskuliniteten och förhåller sig till att vara en egen individ. Det resulterar i att även om det fanns en viss norm om hur en man ska vara så fanns det variationer och individer som varit kritiska till detta.

Den generella responsen för manliga elevers benägenhet att söka hjälp var att manliga elever överlag upplevdes ha större svårigheter vid hjälpsökande. Behovet av hjälp skiljde sig dock

inte, däremot beskrevs vägen till skolkuratorns rum längre. Detta bekräftades av den tidigare forskningen där män är mindre hjälpbenägna (Pattyn, Verhaeghe & Brackel, 2013:1089) Det resulterade i att den generella antydning som uttrycktes av respondenterna kunnat konfirmeras utifrån detta. I förhållande till detta så antydde skolkuratorer att anledningen till att det finns en hegemonisk maskulinitet att förhålla sig till som ung man och att den delvis satte gränser för att uttrycka ett illa välbefinnande (Connell, 2008:115).

Vidare tema som trätt fram är att om en manlig elev med hög status sökte hjälp har detta kunnat utgöra en positiv våg av hjälpsökande där andra manliga elever fått mod att söka hjälp. Vidare relaterades till Randell som beskrev olika typer av maskuliniteter (2016:52).

Slutligen antydde vissa skolkuratorer att hjälpbenägenhet kunnat se annorlunda ut i vissa fall beroende på om det varit en manlig skolkurator de haft möjlighet att vända sig till. Detta väckte nya resonemang och frågeställningar som kan vara tänkvärda till framtida forskning. Tanken hade då blivit att undersöka om manliga elevers hjälpbenägenhet ökat ifall de kunnat vända sig till en manlig skolkurator.

7 Slutdiskussion

Innan studien hade vi en förförståelse kring hur resultatet skulle kunna se ut. Det slutgiltiga resultatet var i fas med våra egna tankar, samtidigt som vi fått nya perspektiv och insikter kring denna kunskapslucka. En insikt som uppstod var att vi upptäckte hur pass medvetna kuratorerna varit om sin omgivning och den arbetsplats de arbetat på. Medvetenheten sträckte sig inte bara till eleverna utan också till lärarna på skolan, skolsköterskor och psykologer. Ändå var det en relativt ensam profession där man sällan haft en annan kurator att samtala med. Vi har uppfattat kuratorsrollen som en profession med mycket ansvar och sett att kuratorn bör vara en person som varit självständig och stabil. Alla socionomer har kan bli kuratorer, men inte alla är ämnade att ta sig an rollen som kurator.

Ännu en fundering som uppstod under studien handlade om hur mycket arbete skolkuratorer lade på maskulinitetsaspekten i skolorna. Den upplevelsen som vi fick var att de är väldigt medvetna om fenomenet när det väl pratas om, men att många inte riktigt vetat hur de ska behandla det. Flera respondenter uttryckte att manliga elever har större svårigheter med att visa hur de mått i jämförelse med kvinnliga elever. Respondenterna uppvisade att de haft en

kunskap kring genusperspektivet och hur det påverkar den psykiska ohälsan, däremot fick vi indikationen att de saknar verktyg för att arbeta med de frågorna. Vi anser att det inte endast är skolkuratorerna som bör arbeta med denna problematik utan att upplärning bör ske på all personal.

Ytterligare en fundering som synliggjordes var hur lite tid en enda kurator haft med flera hundra elever på en skola. Även på mindre skolor fann vi att tiden skolkuratoren lägger på eleverna inte räcker till. Fundering uppstod kring varför det inte fanns fler skolkuratorer på en enskild skola, enligt tidigare forskning har den psykiska ohälsan ökat markant, dock har det inte skett fler hälsofrämjande åtgärder på skolområdet. Vi tror att den ekonomiska aspekten varit en avgörande del av problematiken, och att ledningen på skolorna inte förstått innebörden av det skolkuratoriva arbetet. Vi anser att maskulinitet är ett ämne som det bör fortsätta forskas om, då det är i ständig förändring och utveckling. Vidare har en tanke uppstått om genusfrågan någonsin fullständigt kommer gå att besvara.

8 Källförteckning

- Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Beckett, Chris & Horner, Nigel (2016). *Essential theory for social work practice*. 2. ed. London: SAGE
- Bell, David. Breland, David J. Ott, Mary A. (2013) Adolescent and Young Adult Male Health: A Review. *Pediatrics*, 132 (3) 535 - 546
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Connell, Raewyn (2008). *Maskuliniteter*. 2. uppl Göteborg: Daidalos
- Isaksson, Cristine. (2014) Skolkuratorers handlingsutrymme – gränser, legitimitet och jurisdiktion cristine isaksson. *Socialvetenskaplig tidskrift* (1):47 – 66
- Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) (2012). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups
- McManama O' Brien, Kimberly H. Berzin, Stephanie C. Kelly, Michael S. Frey, Andy J. Alvarez, Michelle E. Shaffer, Gary L. (2011) School Social Work with Students with Mental Health Problems: Examining Different Practice Approaches. *Children & School*, 33 (2): 97 - 104.
- Pattyn, E. Verhaeghe, M. Brackel, P. (2015) The gender gap in mental health service use. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 55: 1089 - 1095
- Randell, Eva. (2016) *ADOLESCENT BOYS' HEALTH - managing emotions, masculinities and subjective social status*. Department of Public Health and Clinical Medicine, Epidemiology and Global Health: Umeå University.
- Socialstyrelsen (2017) *Utvecklingen av psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna*. Stockholm: Socialstyrelsen
- Vetenskapsrådet (u.å.) Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wenneberg, Søren Barlebo (2010). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*.
2. uppl. Malmö: Liber

9 Bilagor

9.1 Bilaga 1

Bakgrundsfakta

1. Hur gammal är du?
2. Kön?
3. Vilken utbildning har du som kurator?
4. Hur länge har du arbetat som kurator?

Kuratorsrollen

1. Hur kommer det sig att du valde kuratoryrket?
2. Hur har dina erfarenheter utvecklats sedan du började arbeta som kurator?
3. Vilka krav upplever du att du har som kurator?
4. På vilket sätt upplever du att eleverna på skolan är informerade kring att en kurator finns tillgänglig på skolan?
5. Vilka fördelar/nackdelar ser du med yrket som kurator?

Maskulinitet

1. Hur skulle du beskriva manlighet?
2. Vilka samhällsnormer upplever du att unga killar måste förhålla sig till?

Psykisk ohälsa

1. Hur definierar du psykisk ohälsa?
2. Hur förhåller du dig till killars psykiska ohälsa?

Hjälpökande

1. Hur upplever du unga killars benägenhet att söka hjälp?
2. Upplever du som kurator att det finns skillnader mellan tjejer och killar i sitt hjälpökande?

9.2 Bilaga 2

Informationsblad

Hej!

Vi är två studerande på socionomprogrammet vid Lunds Universitet där vi för närvarande skriver vår kandidatuppsats. Till vår kandidatuppsats är tanken att vi ska undersöka skolkuratorers syn på psykisk ohälsa bland killar i åldern 16 – 19.

Kandidatuppsatsens frågeställningar kommer att undersökas utifrån en kvalitativ ansats i form av intervjuer. För att undersökningen ska kunna genomföras är det därför väsentligt att intervjua kuratorer då ni är avgörande för uppsatsens resultat. De kvalitativa intervjuerna förväntas ta cirka 60 min.

Kuratorer av alla kön, åldrar och jobberfarenhet är lämpliga för undersökningen, då vi som uppsatsförfattare strävar efter eran professionella syn på ämnet i fråga.

Etiska principer

Ert deltagande i denna undersökning är frivillig och som respondent har ni rätt att när som helst avbryta er medverkan under intervjun. Ni har själva rätt att bestämma över er medverkan och ert samtycke är väsentligt för undersökningens genomförbarhet. Vi som forskare har även ett konfidentialitetskrav som innebär att de uppgifter som samlas in kommer att förvaras på ett säkert sätt där inga obehöriga har åtkomst till känslig information. De respondenter som samtycker till inspelning kommer att spelas in. Inspelningen kommer användas endast vid transkribering och raderas efter att intervjuerna transkriberats. Vid transkribering kommer gymnasieskolor samt respondenter anonymiseras så att dessa inte kan spåras.

Transkriberingarna kommer förvaras på ett säkert sätt där ingen obehörig kan ta del av dessa. Slutligen förhåller sig forskarna till ett nyttjandekrav vilket innebär att de insamlade uppgifterna endast får användas i forskningssyfte.

Uppsatsen beräknas bli klar mitten på juni och denna kan ni få ta del av ifall ni önskar.

Med vänlig hälsning, Alda Karadolami & Arbina Krasniqi.